

mira més enllà...

MIRA MÉS ENLLÀ...

la realitat del sud a través del cinema

fitxa

Direcció: Patrícia Ferreira (*El secret més ben guardat*), Pere Joan Ventura (*La vida efímera*), Chus Gutiérrez (*Les set clavegueres*), Javier Corcuera (*Filles de Betlem*) i Javier Fesser (*Binta i la gran idea*).

País: Espanya.

Any: 2004.

Durada: 116 min.

Gènere: Documental.

Intervenció: D. Krishnakumar, Theni Kunjarammal, Vicenta Ndongu, Macarena Leyria, Olga Oña, Juan Pablo González, Nancy Hualinga, Eusebia Ramírez, Zeynabou Dialló, Aqñile Sambou, Aminata Sané, Ismaïla Hercule.

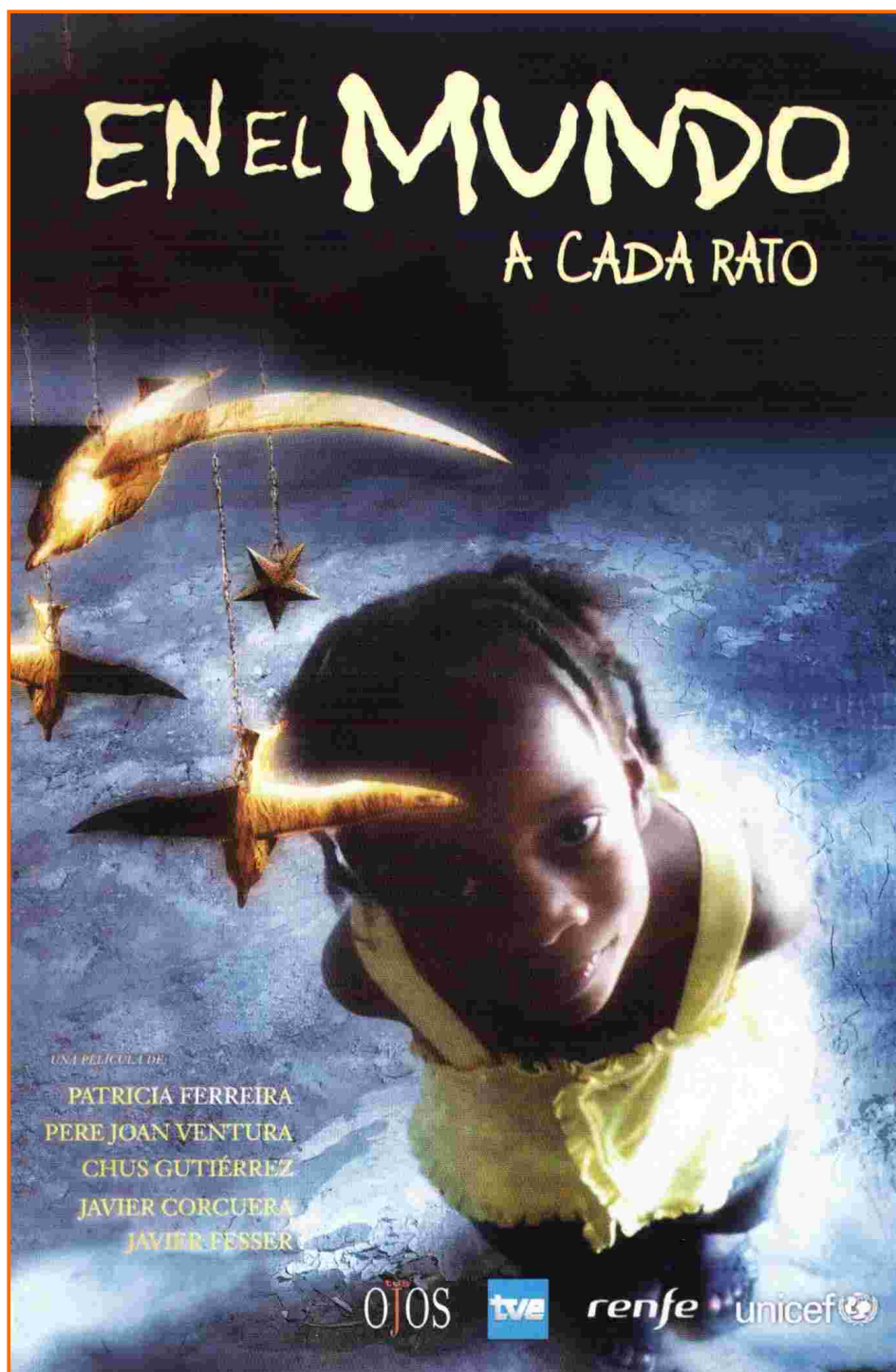
Guió: Virginia Yagüe, Georgina Cisque, Inés Almirón i Javier Fesser.

Producció: Manuel García Serrano, per *Tus Ojos UNICEF*

Música: José Nieto i Tao Gutiérrez.

Fotografia: Rafa Roche, Alberto Molina, Jordi Abusada i Chechu Graf.

Muntatge: Carmen Frías, Anastasi Rinos, Fidel Collados, Rosa Rodríguez i Javier Fesser.

UNA PEL·LÍCULA DE

PATRICIA FERREIRA
PERE JOAN VENTURA
CHUS GUTIÉRREZ
JAVIER CORCUERA
JAVIER FESSER

Ravi

amb el suport de:

el secret més ben guardat

Patricia Ferreira

Ravi és un nen orfe que viu amb la seva àvia en una aldea del sud de l'Índia. Cada dia recorre un llarg camí fins a l'escola d'un altre poble, tot i que podria assistir a la de la seva pròpia aldea... Però en el seu poble no el volen, encara que Ravi no entén per què. Només la seva amiga Krishnaveni sembla estar a gust al seu costat. Ravi espera amb il·lusió la celebració d'un ball escolar. Per participar en el ball necessita un uniforme i, per poder comprar-ho, ha de treballar. Ravi aconsegueix el seu uniforme, però, aquest mateix dia, Krishnaveni li explica que ella i la seva família s'han d'anar del poble, però que ella tampoc sap per què.

«Quan la productora Tus Ojos i UNICEF-Comitè Espanyol em van proposar unir-me al seu projecte, no ho vaig dubtar ni un moment. Volia parlar dels nens afectats per la SIDA. No sabia on podríem arribar: ni tan sols si algú s'interessaria per veure el que anàvem a fer, però la proposta es va convertir en una necessitat que em va agafar pel coll i no m'ha deixat anar fins al dia en que he pogut comunicar la meua inquietud i la meua sensació de fracàs que veureu aquesta pel·lícula.»

Patricia Ferreira

la vida efímera

Pere Joan Ventura

Vicenta, filla de mare espanyola i pare guineà, torna al país on va néixer. Torna a Malabo, la ciutat que va abandonar de nena per treballar a l'Hospital General. Amb prou feines recorda res de Guinea i, a través del seu treball quotidià, descobreix algunes plagues del continent africà com el paludisme, que a Guinea Equatorial segueix sent la principal causa de mortaldat infantil.

«Durant el rodatge vam comprovar un vell tòpic: la realitat supera a la ficció. I de vegades és difícil traspasar-la a la pantalla. En una setmana vam viure tres dramàtiques morts infantils en directe, però només una es representa a la pel·lícula. Suficient per expressar la desesperació i la impotència de la gent. Necessària per assenyalar que la immunització i la prevenció de malalties, amb higiene, mitjans econòmics, més gran dotació dels hospitals, vacunes, medicaments assequibles, segueix sent un objectiu prioritari en el segle XXI.» Pere Joan Ventura

Maca

les set clavegueres

Chus Gutiérrez

Maca, una nena de tres anys, ens explica per què és feliç. Ens ensenya la seva família, ens ensenya casa seva, ens ensenya el seu barri...

Però el que ella veu no és precisament la mateixa realitat que observem els espectadors. La vida a "les set clavegueres" no és fàcil, i aviat haurà de descobrir-ho.

«Les set clavegueres és una història molt personal, amb un toc de comèdia que és el que retrata l'humor cordorès de l'Argentina, una cosa maca que cap crisi del món, ni cap cruenta realitat és capaç de treure'ns... Prendre'ns amb humor la suor i l'esforç per fer una miqueta més suportable la vida... Veure a través dels ulls d'un nen, no perdre la innocència per més complicat i austere que pugui ser viure cada dia en zones relegades de la societat.» Inés Almirón

filles de betlem

Javier Corcuera

Eusebia vivia amb els Jeberos a l'interior de la selva amazònica, als deu anys, va venir al barri de Betlem a la ciutat d'Iquitos (Perú) amb la intenció d'anar a l'escola. Mai no va aprendre a llegir i a escriure perquè va haver de treballar des de nena. Setanta anys després, veu com la seva llengua i la seva cultura desapareixen en el temps. Tres generacions més tard, Nancy una nena del barri de Betlem, tampoc no ha pogut aprendre a llegir i a escriure, perquè ha de treballar cada dia per ajudar a subsistir a la seva família.

«Em van parlar de la possibilitat de rodar a Amèrica Llatina i vaig decidir viatjar a Iquitos, una zona de l'Amazònia del Perú on hi ha un abandonament absolut, i on vam conèixer els nens del barri de Betlem. En conèixer aquesta realitat ens vam adonar que la problemàtica del nen amazònic és totalment desconeguda fins i tot dins del Perú.» Javier Corcuera

Binta

binta i la gran idea

Javier Fesser

Binta té set anys, viu en una aldea meravellosa al costat del riu Casamance, al sud del Senegal. Ell va al col·legi, però la seva cosina Soda no té la mateixa sort. A ella no se li permet aprendre totes les coses que ignora d'aquest món.

Binta admira el seu pare, un humil pescador que, preocupat pel progrés de la humanitat, està empenyorat en dur a terme quelcom que se li ha passat pel cap.

«Els nens encara pensen que el món pot moure's per la riàlia i el joc. No utilitzen els diners. No saben fer servir l'ambició per trepitjar al del costat i no han instal·lat encara en el seu disc dur el concepte de lodi i la destrucció. Els nens encomanen inevitablement el seu amor a la vida i la seva forma de mirar. Era fàcil intuir que fent una pel·lícula a mitges amb un bon grapat d'ells d'una aldea perduda a l'Àfrica Subsahariana anàvem a aprendre més nosaltres que ells. Però ningú hagués imaginat tant. Ni tan bonic. Ni tan útil. Ni tan imprescindible.» Javier Fesser

anàlisi

Luis Buñuel deia que "el cinema és un somni dirigit". Acabes de despertar-te i has tingut un malson: vivies en un petit poble sense escola, encara que això t'era indiferent perquè havies de treballar des de ben petit; en un país on només un 44% de la població té accés a l'aigua potable, el més normal és morir-se abans de complir els cinquanta i havies de viure amb menys de dos dòlars al dia ... Quina sort haver nascut aquí i no allà, eh? És molt fàcil reduir-ho tot a una qüestió de sort, però no és així, és una qüestió de justícia: pensa que els que neixen en països empobrits també són infants amb sort: juguen encara que sigui amb una caixa de cartró, riuen i tenen l'afecte dels seus éssers estimats, però no veuen acomplerts totalment els seus drets. I aquest és el problema, no una qüestió de "sort"; per això la pregunta que planteja la pel·lícula és tu què pots fer perquè es compleixin els drets d'aquestes persones? Els cinc directors ja han fet la seva part; en els títols finals llegim: aquesta pel·lícula és "una contribució del cinema a la protecció dels drets de la infància al món". I gràcies a ella tu jo podem fer alguna cosa més. En la pràctica, les realitats dels països empobridos només "existeixen" de forma televisada, poques vegades lligades a experiències o intercanvis amb persones d'allà; però aquesta pel·lícula té la virtut de connectar amb la nostra empatia de manera que ens fa sentir que estem allà: a Agaram, a Malabo, a Còrdova, a Betlem, al costat del riu Casamance... Acabem de veure un documental; el cinema documental s'ocupa de persones, llocs, esdeveniments o activitats reals; és a dir, intenta transmetre una realitat en comptes d'una versió fictícia, inventada; però l'acte de traslladar la realitat al cinema ja la modifica. La realitat és el que van veure els que estaven allà; tu i jo veiem una pel·lícula. Els qui l'han fet han seleccionat el material que la realitat els oferia, li ha donat forma, han decidit el que veiem, com ho veiem, han afegit música, etc. Tot per transmetre'ns una perspectiva de la realitat tal i com és. Així, l'ordre en que se'ns mostren els cinc curts està molt pensat, començant amb *El secret*, una història dolça per l'encant del protagonista que es torna amarga; deixant per a després les més dures i intercalant els documentals 100% (La vida efimera, que mostra una mort real -van haver-hi tres durant el rodatge - i *Filles de Betlem*) amb els de tractament de ficció, per concloure amb les més amables i esperançadores: *Binta i la gran idea*, l'única que es resol amb final feliç. Cau la nit a Malabo, una panoràmica d'esquerra a dreta es fon amb un gran pla general mentre seguim sentint els

cants ancestrals, una altre fos encadenat ens porta a un paisatge nocturn que culmina en una panoràmica ascendent fins al negre. Amb aquests moviments de càmera s'acaba el curt *La vida efimera*, culminant una estructura de simetries: inici, panoràmica descendent, cançó, dia, panoràmica ascendent, cançó, nit, fi; part, neix un nen, mor una nena anèmica; la protagonista diu sentir-se estranya en un país que no coneix; la protagonista comença reconèixer-se i a recordar. Aquesta estructura de simetria i continuïtat es dona en tota la pel·lícula: el primer curt comença amb l'albada i acaba amb una dona embarassada; el segon arrenca amb l'albada i amb un part per acabar de nit; en el tercer és de dia i acaba amb una mort en la nit; surt el sol al quart sobre el riu i en ell vespreja; i el cinquè comença i acaba com el primer, amb l'alba; amb la qual cosa tornem a començar al món, a cada a estona. Com en tots menys en *El secret*, en *Les set clavegueres* la veu en off condueix el relat (aquest és un recurs que facilita la identificació de la que ens parlen), cosa que ens permet escoltar el que Maca pensa. També la seva mirada ens guia i veiem el que veu (pla subjectiu) i, fins i tot, de vegades, la càmera està posada a la seva alçada; però a diferència de Maca, nosaltres veiem les coses com són i no amb la seva innocència. Sens dubte, el contrast entre el que sentim (el món com ho interpreta Maca) i el que veiem és un bon artifici per narrar la història. D'aquesta manera rebem dues informacions contradictòries i donem credibilitat al que veiem perquè el cinema és acció i l'acció és moviment, imatge. La pel·lícula està rodada en un suburbi de Còrdova, ciutat molt moderna i que ha sabut conservar edificis de l'època colonial... Però no veiem el que veuen els turistes, veiem un barri format pels emigrants del camp i els aturats pel tancament massiu de les indústries (a causa de les importacions barates). El que ha donat lloc a que l'Argentina no pugui alimentar la seva població. A més, el 2001, la crisi del sistema bancari i les mesures del govern que no van permetre treure els diners dels bancs, van acabar per restringir la liquiditat monetària, paralitzant el comerç i el crèdit, trencant les cadenes de pagament, cosa que va aniquilar els llocs de treball i va sumir la meitat de la població per sota de la línia de la pobresa. Després d'aquesta crisi molts nens mengen el que els donen en el menjador de beneficència en l'escola, menjadors que són proveïts amb donacions de les multinacionals de soja transgènica. Res del que apareix la pel·lícula és casual. Per exemple, el riu en *Filles de Betlem*. Apareix a l'inici quan

surt el sol i per concloure, quan vespreja. Per què? Perquè el riu és font de vida, origen de civilitzacions, vehicle d'idees, persones i mercaderies, i símbol de l'existència. I el títol? Símbol del paper femení en la subsistència dels pobles, però també amb una connotació negativa: ser filles de Betlem els ha portat a ser analfabetes i a treballar des de nenes. Recordes com comença *Binta i la gran idea*? Veiem uns ocells i sentim a *Binta* que ens explica a tu i a mi (novament la veu en off) quant li agraden els ocells al seu pare. Els considera uns animals molt llestos i creu que es pot aprendre observant-los. La pel·lícula també acaba amb imatges d'ocells i, novament, escoltem a *Binta*: "el meu pare diu que hem d'aprendre del comportament dels ocells. Els ocells són tan llestos que agafen el millor del nord i el millor del sud". Què vol dir amb la frase? Apareix simbòlicament el tema de les migracions i de com hem de valorar les coses bones, independentment d'on procedeixin.

Àngel Gonzalvo, Marta Ochoa, María Jesús Pérez (*IES Piràmide -Huesca*)
Comitè UNICEF Aragó

Ravi

VOLS - Voluntariat Solidari
Pl. d'Artós, 4
08017 Barcelona
Tel. 932.038.808
Fax 932.054.971
sensibilitzacio@ongvols.org
www.ongvols.org